

FIBAC, een thuishaven voor Belgische abstracten

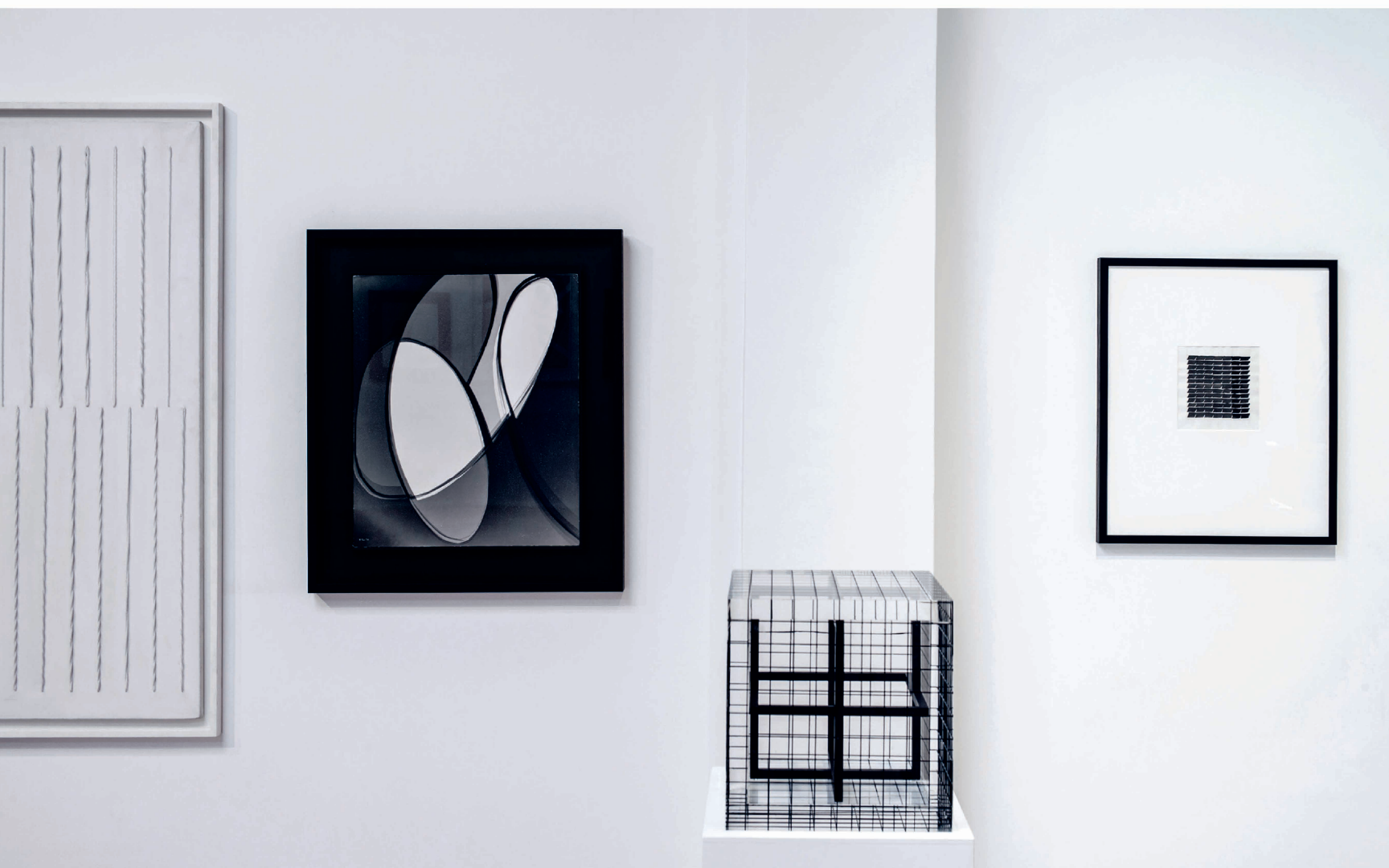
Dromen zijn geen bedrog. Terwijl bij onze musea de belangstelling voor de abstracte kunst van eigen bodem pas recent is gegroeid, slaagt een privé-initiatief er al jaren in een coherent beeld ervan op te hangen, in een stijlvolle omgeving bovendien. Ontdek FIBAC in Berchem.

VERZAMELEN IS EEN PASSIE We ontlede om te beginnen het letterwoord FIBAC: Filips Ingrid Belgian Art Center. Filips De Ferm en zijn echtgenote hebben een hart voor kunst. Maar in tegenstelling tot veel verzamelaars stopt hun activiteit niet bij het louter vergaren. Het plezier dat zij beleven aan de kunst waarvan zij houden, willen zij ook met anderen delen, vandaar het Art Center, waarin de werken volledig tot hun recht komen.

De verzameling begon zowat dertig jaar geleden bij een *coup de foudre* voor een werk van Marthe Donas, vlot geschilderd, één en al ritme en coloriet. Dan volgden de andere bekende en minder bekende protagonisten van onze vroegste abstracte kunst: Jozef Peeters, Karel Maes, Pierre-Louis Flouquet, Paul Joostens en anderen. Het werd een boeiende ontdekkingstocht waarin steeds nieuwe artiesten met weinig naambekendheid opdoken, maar met een boeiend oeuvre.

Door omstandigheden ondergaat de presentatie geregeld veranderingen en daar is het verzamelaarsduo best mee

Zaalzicht FIBAC: ook de tweede abstracte golf van de jaren vijftig en zestig is aanwezig - © CEDRIC VERHELST

tevreden. Tussen de werken ontstaan dan nieuwe interacties, vergelijkingspunten of relevante details die tot nog toe aan de aandacht ontsnapten. Het idioom van die eerste abstracten is ruimer dan hun ogenschijnlijke eenvoud laat vermoeden. Bovendien wordt de lijn tussen figuratie en abstractie niet onverbiddelelijk doorgetrokken, vandaar de aanwezigheid van een alleraardigst zeezicht van Léon Spilliaert en enkele wervelende futuristische werken van Jules Schmalzigaug.

De verzameling wil niet in eerste instantie een encyclopedisch correcte selectie van een bepaalde beweging samenstellen. Zij weerspiegelt veeleer de persoonlijke smaak van de verzamelaars. Zo ontwikkelde zich een tweede luik van de collectie: de tweede abstracte golf van de jaren vijftig en zestig: Paul Van Hoeydonck, Walter Leblanc, Marc Verstockt, Camiel Van Breedam, het zijn maar enkele van de namen die we er aantreffen. Tussen de kunstenaars onderling zijn er verrassende parallellen te trekken. Er is meer dat hen verbindt dan zij ooit hebben willen toegeven. De vinnige vetes die zij in de loop der jaren hebben uitgevochten horen bij de artistieke folklore en die is van alle tijden. Hedendaagse kunst heeft hier ook haar plaats en zij sluit wonderwel aan bij de kern van de collectie, zoals een massieve geometrische sculptuur van Bernd Lohaus, blikvanger en rustpunt in het centrum van de tentoonstellingsruimte. En nieuwe horizonten worden geopend, met de recente interesse voor de modernistische fotografie, in gang gezet door Willy Kessels, verder uitgediept door Filip Tas en een handvol in vergetelheid geraakte durvers. Een slecht ontgonnen terrein dat FIBAC met gusto aanboort. En weer valt het op hoe ook die kunstuiting perfect in het plaatje past.

EEN VERZAMELING IN HAAR SCHRIJN Het kader waarin de FIBAC-verzameling schitterend staat opgesteld kon niet beter gekozen zijn. Het gebouw ligt in het hartje van de Pulhofwijk in Berchem. Het werd gebouwd als parochiezaal bij de kerk van Onze-Lieve-Vrouw Middelaars en Heilige Lodewijk, vlak om de hoek. Heel de wijk baadt in de sfeer van het interbellum; de kerk, pastorie en parochiezaal vormen hierin een homogeen modernistisch geheel, ergens op de grens van art deco en nieuwe zakelijkheid.

Filips De Ferm: “Het gebouw was wel totaal vervallen toen wij het kochten: op zolder vlogen de duiven ongehinderd in en uit. Uiteindelijk heeft mijn vrouw Ingrid de doorslag gegeven voor de aankoop. Goede beslissing: het is een fantastische locatie.” Het pand werd onder handen genomen door het architectenbureau Swyzen. Bastijns dat prachtig werk afleverde. De vroegere parochiezaal blijft wel het centrum van het ge-

bouw, maar de kleinere ruimten errond hadden elk praktisch nut verloren en werden in het geheel opgenomen. Voor zover ze behouden bleven vormen zij kleinere intieme entiteiten die altijd in verbinding staan met de centrale ruimte. Waardevolle details bleven behouden: een keramieken tegelwand, een vensterpartij met gekleurd glas. De bovenverdieping waar de duiven huisden is heringericht in een knusse bar en ontvangstruimte en werd uitgebreid met een ruim terras met uitzicht over de stad. En overal is kunst aanwezig, uiteraard. Tot zelfs in een smalle traphal waarin een wandtapijt van Michel Seuphor, geweven door Elisabeth De Saedeleer, wonderwel tot zijn recht komt.

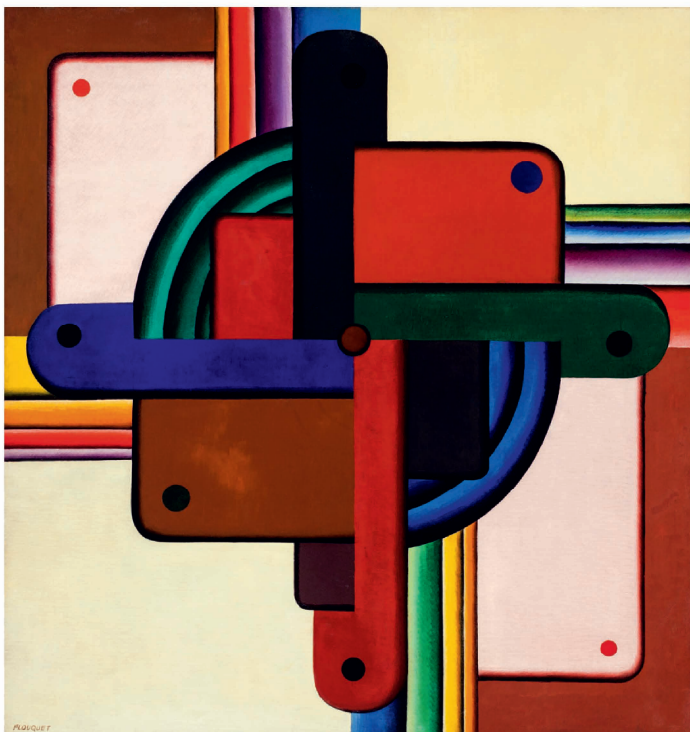
DE BEZOEKER ALS GAST Een zaak is duidelijk: een bezoek aan FIBAC is op vele vlakken aantrekkelijk. Het meest in het oog springend is wel dat een dergelijke ‘concentratie’ aan Belgische abstracte kunst uit de diverse periodes momenteel nergens anders in ons land te bezoeken valt: noch te Brussel, dat het nu al enige tijd zonder museum voor moderne kunst moet stellen, noch in Antwerpen, vanwege renovatiewerken, noch in Gent waar abstractie nooit tot de prioriteiten behoorde. Maar Filips De Ferm is formeel: “Dit is geen museum, ook geen galerij; de werken zijn niet te koop. Dit is onze collectie die wij graag laten zien.”

Het bezoek is beperkt tot groepen die er een privérondeleiding krijgen. De eigenaars gaan dan graag in dialoog met de bezoekers en dat wordt gewaardeerd. Filips De Ferm: “Het is fijn te zien hoe mensen die binnenkomen en soms onverschillig of vijandig staan tegenover abstracte kunst de magie van de ruimte ondergaan en hier meestal buitengaan

Zaalzicht FIBAC

© CEDRIC VERHELST

Pierre-Louis Flouquet, *Architecture*, olieverf op doek
Collectie FIBAC, Berchem - © CEDRIC VERHELST

Marthe Donas, *Enfant et bateau*
Collectie FIBAC, Berchem - © CEDRIC VERHELST

met een meer genuanceerde opinie. Een bezoek is geen eenrichtingsverkeer: wij houden van dialoog en onze geestdrift voor deze kunst werkt soms aanstekelijk. Mensen die ook zin krijgen om eens een kunstwerk te kopen, zien wij niet als concurrenten, maar als geestesgenoten.”

FIBAC EN DELEN PRIVATE BANK FIBAC heeft als verzameling aan naambekendheid gewonnen. Musea en organisatoren van tentoonstellingen weten de sterke punten van de verzameling te waarderen en geregeld worden werken in bruikleen gegeven. Filips De Ferm juicht die evolutie toe: “De accrochage verandert nu heel geregeld en er ontstaan telkens nieuwe confrontaties. Daar hou ik van.”

Het is niet onbelangrijk te weten dat Filips De Ferm professioneel gezien in de banksector actief is. Hij is gedelegeerd bestuurder van Delen Private Bank, een bank die esthetiek hoog in het vaandel draagt. Zo is zij hoofdsponsor van de

kunstbeurs BRAFA. De relaties met FIBAC zijn uitstekend, het tegendeel zou verwonderlijk zijn. Filips De Ferm: “Voor een stijlvolle inkleding van haar kantoren doet de bank geregeld een beroep op FIBAC, ook voor de stand op BRAFA. Maar laat het duidelijk zijn Delen Private Bank en FIBAC zijn geen communicerende vaten.”

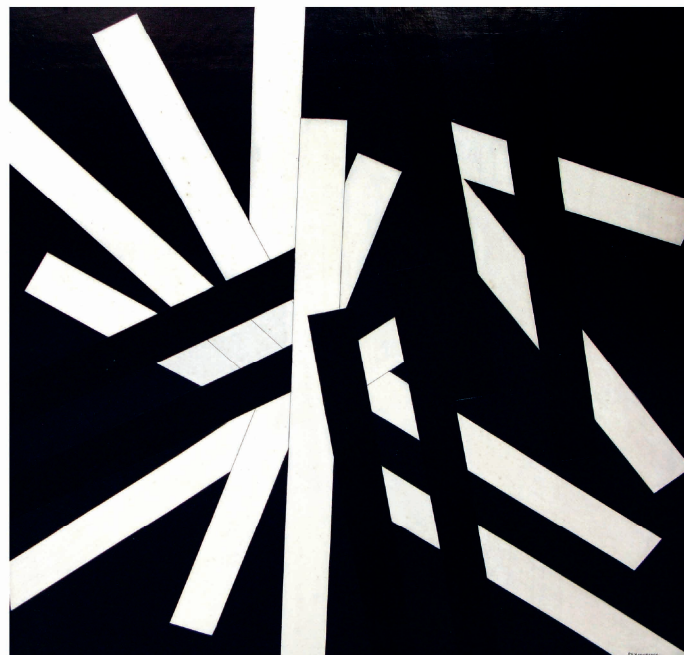
De ondersteuning van kunst via een financiële instelling herinnert aan de gouden tijd van de kunstminnende banken, die in hun hoofdkantoren en ook via hun filialen aan kunstpromotie deden. De beweging werd in de jaren 1950 in gang gezet door Maurits Naessens (1908-1982). Hij liet historische panden restaureren, legde voor de Bank van Parijs en de Nederlanden een kunstverzameling aan, te zien in het gerestaureerde Osterrieth Huis in Antwerpen en in alle plaatselijke agentschappen van de bank. De andere banken wilden niet achterblijven en voor het publiek werd het smullen van een tot dan toe ongekend aanbod aan kunsttentoon-

stellingen. Toen Naessens van het toneel verdween, keerden de bankiers de ene na de andere terug naar hun kerntaken. Filips De Ferm maakt toch een onderscheid: “Naessens, dat was een andere tijd; de koopkracht nam spectaculair toe en investeren in kunst was een aantrekkelijk perspectief. Het is natuurlijk flatterend om met iemand als Maurits Naessens vergeleken te worden, maar ons opzet is iets bescheidener. Wij hebben een collectie, wij laten die graag zien en als wij de mensen een esthetisch genoeg laten beleven zijn wij meer dan tevreden.”

Aan een publicatie over de verzameling wordt nog niet gedacht, al werd er rond alle werken voldoende onderzoek gedaan, samengebracht in een catalogus, spijtig genoeg enkel voor eigen gebruik. Die prestigieuze kunstboeken van Maurits Naessens zullen misschien ooit nog inspirerend werken. Dromen zijn geen bedrog.

—
RIK SAUWEN

INFO FIBAC – Jozef Wautersstraat 21 – 2600 Berchem – Groepsbezoeken na afspraak:
Filips.DeFerm@delen.be

Paul Van Hoeydonck, *Compositie*, 1957
COLLECTIE FIBAC, BERCHEM

Prosper De Troyer, *La toilette animée*, 1920
COLLECTIE FIBAC, BERCHEM

Zaalzicht FIBAC, Berchem
© CEDRIC VERHELST